

**De rol van verwachte toekomstige interactie in online groepsdiscussies over
controversiële onderwerpen**

Floortje Alberts

Studentnummer: s5536987

Afdeling Psychologie, Rijksuniversiteit Groningen

PSB3A-BT15: Bachelor These

Supervisor: prof. dr. Namkje Koudenburg

Tweede beoordelaar: N.C. Nienke Buist

In samenwerking met: Thirza Zomer, Isis Ottenheim, Antoinette Hoeve, Helena Heikoop en

Joan Carabain

Een scriptie is een proeve van bekwaamheid voor studenten. De goedkeuring van de scriptie is het bewijs dat de student over voldoende onderzoeks- en rapportagevaardigheden beschikt om af te studeren, maar biedt geen garantie voor de kwaliteit van het onderzoek en de resultaten van het onderzoek als zodanig, en de scriptie is daarom niet per se geschikt als academische bron om naar te verwijzen. Als u meer wilt weten over het in deze scriptie besproken onderzoek en de daarop gebaseerde publicaties waarnaar u zou kunnen verwijzen, neem dan contact op met de genoemde begeleider.

Verklaring AI-gebruik

3. AI gebruikt in aangepaste inhoud in opdracht

“Ik verklaar dat ik Floortje Alberts en <https://chatgpt.com/> heb gebruikt om materiaal te genereren dat in aangepaste vorm is opgenomen in mijn werk.”

**De rol van verwachte toekomstige interactie in online groepsdiscussies over
controversiële onderwerpen**

Abstract

Online group discussions about controversial topics are becoming increasingly common but are often experienced as conflictual. Previous research indicates that expectations of future interaction can influence how people communicate online and experience conversations. The present study examined whether the expectation of repeated interaction, operationalized as constant versus changing discussion partners, affects perceived levels of conflict and connectedness in computer-mediated communication (CMC). Using a longitudinal experimental design, 140 participants took part in two online group discussions about socially controversial statements. Participants were assigned either to a condition with constant discussion partners or to a condition with changing discussion partners. After the first discussion, participants reported their perceived conflict, social presence, and group identification. The results showed no main effects of the expectation of constant versus changing discussion partners on conflict or connectedness, and social presence did not function as an explanatory mechanism. However, moderation analyses revealed that the degree of opinion similarity within the group played an important role. In groups with greater opinion differences, expected interaction (one-time versus repeated) was associated with differences in conflict and connectedness, whereas this effect was absent in more homogeneous groups. These findings suggest that the influence of expected future interaction in online group discussions depends on several moderating variables.

Keywords: computer-mediated communication, expected future interaction, online group discussions, conflict, connectedness

Samenvatting

Online groepsdiscussies over controversiële onderwerpen komen steeds vaker voor, maar worden regelmatig als conflictueus ervaren. Eerder onderzoek geeft aan dat de verwachting van toekomstige interactie invloed kan hebben op hoe mensen online communiceren en gesprekken beleven. In dit onderzoek is onderzocht of de verwachting van herhaalde interactie, geoperationaliseerd als constante versus wisselende gesprekspartners, van invloed is op de ervaren mate van ervaren conflict en verbondenheid in computer-mediated communication (CMC). In een longitudinaal experimenteel design namen 140 deelnemers deel aan twee online groepsgesprekken over maatschappelijke controversiële stellingen. Deelnemers werden toegewezen aan een conditie met constante gesprekspartners of aan een conditie met wisselende gesprekspartners. Na afloop van het eerste gesprek rapporteerden deelnemers hun ervaren conflict, sociale aanwezigheid en groepsidentificatie. De resultaten lieten geen hoofdeffecten zien van de verwachting constante versus wisselende gesprekspartners op conflict of verbondenheid, en sociale aanwezigheid fungeerde niet als verklarend mechanisme. Wel bleek uit moderatieanalyses dat de mate van meningsgelijkheid binnen de groep een belangrijke rol speelt. In groepen met grotere meningsverschillen hing de verwachte interactie (eenmaal vs. herhaald) samen met verschillen in conflict en verbondenheid, terwijl dit effect afwezig was in meer homogene groepen. Deze bevindingen suggereren dat de invloed van verwachte toekomstige interactie in online groepsdiscussies afhankelijk is van verschillende variabelen.

Trefwoorden: computer-mediated communication, verwachte toekomstige interactie, online groepsdiscussies, conflict, verbondenheid

De rol van verwachte toekomstige interactie in online groepsdiscussies over controversiële onderwerpen

Online discussies over controversiële thema's zijn steeds prominenter geworden nu digitale communicatie een vast onderdeel is van het dagelijks leven. Via sociale media en online chatplatforms nemen mensen regelmatig deel aan online groepsgesprekken waarin uiteenlopende en soms sterk gepolariseerde standpunten worden uitgewisseld. Onderzoek laat zien dat individuen zich in online omgevingen vaak minder geremd gedragen dan in face-to-face interacties, waardoor communicatie directer en soms confronterender kan verlopen (Suler, 2004). Deze vorm van online disinhibitie kan bijdragen aan spanningen, misverstanden en een ervaren verharding van het debat, met name wanneer deelnemers sterk van mening verschillen. Eerder onderzoek naar politieke discussies toont aan dat interacties tussen mensen met tegengestelde standpunten regelmatig als ongemakkelijk of conflictueus worden ervaren en daarom soms worden vermeden (Mutz & Martin, 2001).

Tegelijkertijd verlopen niet alle online groepsdiscussies problematisch: sommige deelnemers ervaren juist betrokkenheid en verbondenheid, ondanks meningsverschillen. Dit wijst erop dat niet alleen de inhoud van het gesprek, maar ook psychologische factoren voorafgaand aan de interactie van belang zijn. Het huidige onderzoek richt zich daarom specifiek op de rol van verwachtingen over de interactie; constante vs. wisselende gesprekspartners, bij het verklaren van ervaren conflict en verbondenheid in online groepsdiscussies.

In dit onderzoek staat de verwachting van toekomstige interactie dus centraal. Concreet wordt onderzocht of de beleving van conflict en verbondenheid verschilt wanneer deelnemers denken elkaar slechts één keer te spreken ('wisselende gesprekspartners') versus wanneer zij verwachten elkaar opnieuw te spreken in de toekomst ('constante gesprekspartners'). Deze vraag sluit aan bij theorieën uit de communicatiewetenschap die

benadrukken dat verwachtingen over toekomstig contact het verloop van interacties beïnvloeden. Walther (1994) introduceerde het concept *anticipated future interaction* (AFI) en liet zien dat de verwachting van herhaald contact mensen kan motiveren om zich socialer, voorzichtiger en coöperatiever op te stellen dan in eenmalige ontmoetingen.

Met name in onlinecommunicatie lijkt AFI een relevante factor, omdat digitale interacties vaak worden gekenmerkt door anonimiteit, fysieke afstand en beperkte sociale cues. Deze kenmerken kunnen leiden tot het *online disinhibition effect*, waarbij deelnemers zich minder geremd gedragen en sneller direct of confronterend communiceren (Suler, 2004). Tegelijkertijd suggereert eerder onderzoek dat de verwachting van toekomstig contact deze negatieve effecten kan temperen. Wanneer deelnemers anticiperen op herhaald contact, ontstaat er een prikkel om relaties te onderhouden en reputatieschade te voorkomen, wat kan bijdragen aan meer beleefde en coöperatieve communicatie (Walther, 1994; Meleady, Hopthrow, & Crisp, 2013). Ook onderzoek van Ramirez et al. laat zien dat de verwachting van toekomstig contact de ontwikkeling van online relaties bevordert, terwijl bij eenmalige interacties de bereidheid om te investeren in onderlinge verhoudingen afneemt.

Hoewel deze bevindingen suggereren dat AFI een beschermende rol kan spelen in online interacties, is minder bekend in hoeverre dit mechanisme ook geldt in online groepsdiscussies over potentieel controversiële thema's. Juist in dergelijke contexten kunnen meningsverschillen, misverstanden en spanningen ontstaan

Ook het niveau van sociale aanwezigheid (*presence*) tijdens het gesprek is een belangrijke factor in online groepsgesprekken. Sociale aanwezigheid verwijst naar de mate waarin gesprekspartners elkaar in een online context als 'echt' en psychologisch aanwezig ervaren (Short, Williams, & Christie, 1976; Lowenthal, 2010). Sociale-aanwezigheidstheorieën beschrijven hoe verschillen in deze ervaren aanwezigheid

samenhangen met interpersoonlijke processen in gemedieerde communicatie. Hoge sociale aanwezigheid bevordert volgens Lowenthal (2010) het onderlinge vertrouwen, de samenwerking en het gemeenschapsgevoel in online groepen. Omgekeerd kan een gebrek aan sociale aanwezigheid leiden tot lage verbondenheid. Zo rapporteren Salarvand, Mousavi en Rahimi (2023) in een studie naar online lesomgevingen dat een afgenomen gevoel van aanwezigheid samengaat met lagere participatie en minder gevoel van saamhorigheid. Walther (1994) stelt dat wanneer deelnemers in onlinecommunicatie verwachten elkaar in de toekomst opnieuw te ontmoeten, zij meer aandacht besteden aan de sociale en relationele aspecten van het gesprek. In de context van online meningsverschillen zou dit rationelere gedrag kunnen bijdragen aan een minder conflicterende interactie, doordat deelnemers zich bewuster zijn van de ander als persoon en minder uitsluitend op het inhoudelijke conflict focussen.

Daarnaast speelt de mate van meningsgelijkheid tussen groepsleden een rol. Volgens de similarity-attraction theory (Byrne, 1971) voelen mensen zich prettiger bij gesprekspartners met vergelijkbare attitudes; dat verloopt soepel en met minder conflict. Eerdere studies laten zien dat emoties zoals boosheid en schaamte een belangrijke rol spelen in sociale interacties: ze reguleren hoe mensen op elkaar reageren en kunnen daardoor invloed hebben op de kwaliteit van communicatie (Keltner & Haidt, 1999; Lowenthal, 2010). In discussies waarin meningen uiteenlopen, kunnen deze emoties het gesprek bemoeilijken. Dit suggereert dat de verwachting van herhaald contact vooral van belang is wanneer groepsleden uiteenlopende standpunten hebben. In groepen met uiteenlopende meningen ondervindt men vaak meer spanning. Het vooruitzicht elkaar opnieuw te ontmoeten kan deelnemers dan extra motiveren relationeel te blijven en conflicten te vermijden (Walther, 1994). Ook de manier waarop gesprekken verlopen speelt hierbij een rol: volgens Koudenburg, Postmes en Gordijn (2017) versterkt een vloeiend en wederkerig gesprek het gevoel van verbondenheid, terwijl

haperende communicatie juist afstand creëert. In groepen waarin juist iedereen dezelfde mening deelt, is de verbondenheid al hoog en de conflicten laag. Het verschil tussen constante of wisselende gesprekspartners kan daarin kleiner of zelfs afwezig zijn.

Zowel de verwachting van toekomstig contact als de aanvankelijke houding over het onderwerp bepalen samen het conflict- en verbondenheidsgevoel in online discussies. Al deze factoren leiden ons naar de centrale onderzoeksvraag: in hoeverre beïnvloedt de verwachting van toekomstige interactie de ervaren mate van conflict en verbondenheid tijdens online groepsgesprekken over controversiële onderwerpen?

Op basis van de besproken literatuur worden in het huidige onderzoek drie hypothesen geformuleerd. Ten eerste wordt verwacht dat de verwachting van constante gesprekspartners samenhangt met een lagere ervaren mate van conflict en een hogere ervaren verbondenheid tijdens online groepsdiscussies, vergeleken met een situatie waarin deelnemers uitgaan van wisselende gesprekspartners en dus een eenmalige interactie (Hypothese 1).

Daarnaast wordt verondersteld dat sociale aanwezigheid een verklarende rol speelt in deze relatie. Verwacht wordt dat deelnemers die anticiperen op toekomstig contact een hogere mate van sociale aanwezigheid ervaren, wat op zijn beurt samenhangt met minder conflict en meer verbondenheid in de groep (Hypothese 2).

Ten slotte wordt verwacht dat de invloed van verwachte toekomstige interactie afhankelijk is van de mate van meningsverschil binnen de groep. Specifiek wordt verondersteld dat het effect van herhaalde interactie op conflict en verbondenheid sterker is in groepen met uiteenlopende standpunten dan in groepen met grotendeels overeenkomende meningen (Hypothese 3).

In de huidige studie wordt onderzocht hoe de verwachting van toekomstige interactie de ervaren mate van conflict en verbondenheid in online groepsdiscussies beïnvloedt. Daartoe wordt een experimenteel ontwerp gehanteerd waarin de verwachting van toekomstig contact wordt gemanipuleerd (constante versus wisselende gesprekspartners). Daarnaast wordt sociale aanwezigheid gemeten als mogelijk verklarend mechanisme, en wordt rekening gehouden met de mate van meningsgelijkheid tussen groepsleden als modererende factor. Op deze manier biedt de studie een empirische toets van de geformuleerde hypothesen in de context van online groepsgesprekken over een controversieel onderwerp.

Methode

Design

Dit onderzoek hanteerde een experimenteel design met twee condities, waarin deelnemers online groepsgesprekken voerden over controversiële maatschappelijke onderwerpen. De belangrijkste onafhankelijke variabele binnen het experimentele design was constante versus wisselende gesprekspartners in CMC, waarmee een (geanticiperde) toekomstige interactie werd gemanipuleerd. In de conditie constante partners voerden deelnemers twee gesprekken met dezelfde groep, terwijl deelnemers in de conditie wisselende partners twee gesprekken voerden met verschillende groepen. Toewijzing aan de condities gebeurde quasi-random op basis van de doorgegeven beschikbaarheid van de deelnemers.

Naast de constante versus wisselende gesprekspartners werden diverse persoonlijke en situationele kenmerken als onafhankelijke of moderatorvariabelen meegenomen, waaronder ervaren anonimiteit, introversie, vriendelijkheid, behoefte aan cognitieve afsluiting en boosheid, groepsnorm, minderheidsstatus en de verwachting van de gesprekspartner. De afhankelijke variabelen omvatten; vooroordelen, gedeelde cognitie, ervaren overeenkomsten, conflict, negatieve emoties, groepsidentificatie, attitude na het gesprek en de mate van

aandacht. Zo kon worden onderzocht hoe constante versus wisselende partners samen met individuele verschillen in persoonlijkheid, cognitie en affectieve reacties bijdroegen aan de mate waarin deelnemers zich betrokken, begrepen of juist verdeeld voelden ten opzichte van hun groepsgenoten binnen herhaalde online interacties.

Participanten

Een totaal van 140 deelnemers nam deel aan het eerste gesprek van ons onderzoek. Hiervan gingen 76 deelnemers twee keer in gesprek met dezelfde gesprekspartners en 64 deelnemers met wisselende gesprekspartners. Aan het tweede gesprek namen 106 personen deel. De uitval werd gecontroleerd en bleek niet systematisch te zijn. Er werden geen significante verschillen gevonden tussen uitgevallen en overgebleven deelnemers op demografische kenmerken of scores op de gemeten variabelen. Bovendien had het merendeel van de uitval een duidelijke oorzaak; zestien deelnemers vielen uit vanwege een technische fout en een deel kon niet deelnemen omdat groepsgenoten niet aanwezig waren, waardoor er geen groepen gevormd konden worden voor het chatten. Naar schatting zijn er negen deelnemers die uit eigen initiatief niet aanwezig waren bij het tweede gesprek, wat duidt op zelf-selectieve uitval.

De deelnemers waren 28% ($n= 39$) man en 72% vrouw ($n= 101$). Het grootste deel van onze steekproef ($n= 86$) zat in de leeftijdscategorie 20 tot 29 jaar. Om deel te mogen nemen aan ons onderzoek was het een vereiste om achttien jaar of ouder te zijn. Alle deelnemers, die deel uitmaakten van onze sociale kring, beheersten de Nederlandse taal, de voertaal van ons onderzoek. Een vooraf uitgevoerde power analyse gedaan met G*Power liet zien dat 128 deelnemers nodig waren voor een medium effect size ($f = .25$) bij een power van .8%. Dit is gebaseerd op een eenrichtings-variantieanalyse.

Procedure

Het onderzoek is uitgevoerd met behulp van Qualtrics en Smartriqs en is vooraf goedgekeurd door de ethische commissie faculteit GMW, met de ethische code PSY-2526-S-0072. Deelnemers kregen bij aanvang de onderzoeksinformatie en gaven toestemming voor deelname en gebruik van hun gegevens. Deelname was volledig vrijwillig, anoniem en op elk moment te beëindigen en de inhoud van het onderzoek werd toegelicht waar mogelijk.

De deelnemers ontvingen een document met uitleg over het onderzoek. Zij konden zich inschrijven via een digitale datumprikker en ontvingen uiterlijk anderhalve week later per mail een bevestiging van hun deelname en het toegewezen tijdslot. Ons onderzoek bestond uit twee sessies van circa 30 minuten met een week ertussen.

Een uur voor de eerste sessie ontvingen deelnemers een persoonlijke Qualtrics-link. Zij beantwoordden vragen over hun achtergrondkenmerken en hun attitude ten opzichte van de onderzoeksstelling, waarna zij schriftelijke instructies ontvingen over de gespreksprocedure. Afhankelijk van de conditie werd vermeld of zij gedurende twee gesprekken constante of wisselende gesprekspartners zouden hebben.. Hierop volgde direct een controlevraag of de instructies correct begrepen waren. Deelnemers die de controle-vraag fout beantwoordden, werden verzocht de instructietekst nogmaals te lezen en moesten het correcte antwoord geven om door te kunnen gaan. Vervolgens werden deelnemers automatisch doorgestuurd naar de Smartriqs-omgeving, waarin zij in groepen van drie à vier personen een online discussie voerden van 15 minuten. De deelnemers kregen vanaf 13 minuten de optie om de groepsdiscussie te verlaten. De stelling verscheen bovenaan het scherm met de instructie '*Bespreek de stelling.*' Het eerste gesprek ging over de stelling: '*De loonkloof tussen mannen en vrouwen is het gevolg van persoonlijke keuzes, niet van discriminatie.*' Om anonimiteit te waarborgen, kregen deelnemers willekeurig een kleur toegewezen (rood, blauw, geel of groen). Deelnemers in de conditie met constante gesprekspartners kregen in het tweede gesprek dezelfde kleur toegewezen, om het gevoel dat

de deelnemers echt in gesprek waren met dezelfde mensen te bevorderen. Na afloop vulden de deelnemers een vragenlijst in over hun gesprekservaringen en attitude ten opzichte van de stelling. Ook was er een manipulatiecheck waarbij nogmaals werd gevraagd of zij verwachtten met constante of wisselende gesprekspartners deel te nemen aan het onderzoek.

Een week later vond de tweede sessie plaats. Deelnemers gingen direct na het openen van de per e-mail verstuurde link met elkaar in gesprek over de stelling: *‘Er wordt tegenwoordig te veel nadruk gelegd op diversiteit in plaats van kwaliteit op de arbeidsmarkt.’* Ze kregen opnieuw de instructie om de stelling te bespreken. Na afloop vulden de deelnemers een afsluitende vragenlijst in. Tot slot ontvingen zij een digitale debriefing met een toelichting van het onderzoeksdoel en contactinformatie voor eventuele vragen. Er is zorgvuldig omgegaan met de data en er is gelet op mogelijke belangenverstremming en gegevensbescherming. Zo hadden enkel de begeleidende onderzoekers (Weissenbacher & Koudenburg), die geen persoonlijke relatie met deelnemers hadden, toegang tot de ongeanonimiseerde data en gespreksdata.

Materialen

Hieronder worden de schalen beschreven die gebruikt zijn bij het meten van de constructen in ons onderzoek. Alle schalen zijn gemeten op een Likertschaal van (1) helemaal mee oneens tot (7) helemaal mee eens, tenzij anders is aangeven.

Attitudemeting. De attitude is gemeten aan de hand van twee stellingen: *‘De loonkloof tussen mannen en vrouwen is een gevolg van persoonlijke keuzes, niet van discriminatie’* en *‘Er wordt tegenwoordig te veel nadruk gelegd op diversiteit in plaats van kwaliteit op de werkvloer.’* Deelnemers gaven hun mening op een op een Likertschaal van (1) helemaal mee oneens tot (5) helemaal mee eens. De attitude ten aanzien van deze stellingen

werd zowel voor als na het gesprek gemeten, waardoor eventuele veranderingen in attitude konden worden vastgesteld.

Groepsidentificatie. Groepsidentificatie is gemeten met de Single-Item Measure of Social Identification met de stelling: *'Ik identificeer me met deze discussiegroep'*, en meet in hoeverre mensen zich verbonden voelen met en onderdeel voelen van hun discussiegroep (Postmes et al., 2013). Deze enkelvoudige maat wordt in eerder onderzoek als betrouwbaar beschouwd, omdat de formulering voor respondenten doorgaans duidelijk is en het onderliggende construct van identificatie robuust blijkt (Postmes., et al. 2013).

Sociaal conflict. Om het ervaren conflict van de CMC interacties te meten is een aangepaste en vertaalde versie van de Social Conflict Scale gebruikt (Abbey & Andrews, 1985; Mackinnon et al., 2022). De schaal bevatte vijf items. Een voorbeeld van een item is: *'Hoeveel heeft een ander tijdens het gesprek met je over iets geruzied?'* Een hogere score duidt op een sterker gevoel van conflict tijdens de CMC interactie. De schaal had goede interne consistentie met een Cronbachs α van .811.

Sociale aanwezigheid. Deze schaal is gebaseerd op de Social Presence Scale van Gunawardena & Zittle (1997). Er zijn vier items uitgekozen, een voorbeeld van een item is: *'De andere groepsleden voelden voor mij echt aanwezig'*. Een hogere score duidt op een hoger gevoel van sociale aanwezigheid. De schaal had een Cronbachs α van .86, deze interne consistentie van deze schaal was dus goed.

Daarnaast werden ook de volgende variabelen gemeten: extremiteit van de groepsnorm, groepsattitude/groepsnorm, gedeelde cognitie, negatieve emoties, affectieve polarisatie, demografische kenmerken, aandacht en minderheidsstatus. In dit onderzoek werd echt alleen gemeten op de in detail uitgeschreven bovenstaande variabelen.

Resultaten

Analyse plan

In dit onderzoek werden de volgende variabelen onderzocht: verbondenheid, conflict, attitudemeting en sociale aanwezigheid. Allereerst werden descriptieve statistieken (gemiddelden, standaarddeviaties en correlaties tussen de hoofdvariabelen) berekend, van de variabelen groepsidentificatie (meet verbondenheid), conflict en social presence (sociale aanwezigheid) om een eerste indruk van de data te verkrijgen. Vervolgens werden de assumpties gecontroleerd die belangrijk zijn voor de analyses. Na afronding van de assumptiechecks werden de hypothesen in drie stappen getoetst.

Voor Hypothese 1 werd onderzocht of er verschillen waren tussen de twee condities in ervaren conflict en verbondenheid tijdens het eerste gesprek. Hiervoor werden twee onafhankelijke-samples t-toetsen uitgevoerd, waarmee werd getoetst of deelnemers in de ‘constante gesprekspartners’-conditie significant minder conflict en meer verbondenheid rapporteerden dan deelnemers die in de ‘wisselende gesprekspartners’-conditie waren ingedeeld.

Voor Hypothese 2 werd een mediatieanalyse uitgevoerd waarbij werd onderzocht of sociale aanwezigheid de relatie tussen conditie en de afhankelijke variabelen (conflict en verbondenheid) medieerde.

Voor Hypothese 3 werd een moderatieanalyse uitgevoerd, waarbij meningsgelijkheid (gemeten als standaarddeviatie binnen de groep) als moderator werd opgenomen in de relatie tussen conditie en zowel conflict als verbondenheid. Hiermee werd getest of het effect van conditie verschilt afhankelijk van de mate van meningsgelijkheid voorafgaand aan het gesprek.

Descriptieve statistieken

Deelnemers rapporteerden een laag niveau van ervaren conflict, $M = 1.64$, en $SD = .85$. Sociale aanwezigheid werd gemiddeld hoger gescoord, namelijk $M = 4.56$, met $SD = 1.18$. Verbondenheid liet een gemiddelde zien van $M = 4.62$, waarbij $SD = 1.49$. Meningsgelijkheid werd berekend met de standaarddeviatie binnen de groep, waarbij lagere scores duiden op meer meningsgelijkheid, $M = .77$ en $SD = .44$.

De correlaties laten zien dat ervaren conflict significant negatief samenhangt met sociale aanwezigheid ($r = -0.25$, $p = .003$) en nog sterker met verbondenheid ($r = -0.54$, $p < .001$). Sociale aanwezigheid en verbondenheid correleerden positief met elkaar ($r = 0.26$, $p = .002$). Deze resultaten geven aan dat hogere sociale aanwezigheid en verbondenheid geassocieerd zijn met lager ervaren conflict binnen de eerste gespreksronde.

Assumptiechecks

Voor Hypothese 1 werden de assumpties voor onafhankelijke-samples t-toetsen gecontroleerd. De normaliteit van de afhankelijke variabelen werd onderzocht met Shapiro-Wilk tests en Q-Q plots. Voor verbondenheid (groepsidentificatie) was er een lichte afwijking van normaliteit, $W = 0.967$, $p = .002$, terwijl voor conflict een sterkere afwijking werd gevonden, $W = 0.781$, $p < .001$. Visuele inspectie van de Q-Q plots liet echter zien dat de verdelingen redelijk symmetrisch waren en de punten grotendeels op de diagonaal lagen. Gezien de steekproefgrootte ($N = 140$) wordt aangenomen dat de t-toets robuust genoeg is tegen deze lichte schendingen van normaliteit.

De homogeniteit van varianties werd onderzocht met Levene's test, waarbij geen significante verschillen tussen condities werden gevonden voor verbondenheid, $F(1,138) = 1.417$, $p = .236$, hetzelfde geldt voor conflict, $F(1,138) = 2.850$, $p = .094$. Dit duidt erop dat de varianties tussen de condities gelijk kunnen worden aangenomen. Alle relevante grafieken en tabellen zijn opgenomen in Bijlage A.

Voor de mediatieanalyse van sociale aanwezigheid als mediator tussen conditie en de afhankelijke variabelen Conflict en Verbondenheid (hypothese 2) werden de aannames van lineaire regressie gecontroleerd. Visuele inspectie van residuals-versus-predicted plots liet lineaire relaties en gelijke spreiding van residuen zien, terwijl de Q-Q plots aangaven dat de residuen ongeveer normaal verdeeld waren. Voor regressies met meerdere voorspellers werd multicollineariteit onderzocht met Variance Inflation Factors (VIF), waarbij alle waarden lager dan 2 waren, wat duidt op afwezigheid van problematische multicollineariteit. Op basis hiervan wordt geconcludeerd dat de assumpties voor de mediatieanalyses voldoende voldaan zijn. Alle relevante grafieken en diagnostische tabellen zijn opgenomen in Bijlage B.

Voor de moderatieanalyse van meningsgelijkheid als moderator van het effect van conditie op de afhankelijke variabelen Conflict en Verbondenheid (hypothese 3) werden de aannames van lineaire regressie gecontroleerd. De continue predictor (meningsgelijkheid) werd mean-gecentreerd voordat de interactieterm met conditie werd berekend, om multicollineariteit te reduceren. Visuele inspectie van residuals-versus-predicted plots toonde lineaire relaties en gelijke spreiding van residuen, en Q-Q plots van de gestandaardiseerde residuen lieten zien dat de residuen ongeveer normaal verdeeld waren. Multicollineariteit werd gecontroleerd met Variance Inflation Factors (VIF), waarbij alle waarden lager dan 2 waren, wat wijst op afwezigheid van problematische multicollineariteit. Op basis hiervan wordt geconcludeerd dat de assumpties voor de moderatieanalyses voldoende voldaan zijn. De bijbehorende plots en diagnostische tabellen zijn opgenomen in Bijlage C.

Hypothese toetsen

Tabel 2

Onafhankelijke t-toetsen voor Conflict en Verbondenheid in het eerste gesprek

Variabele	Conditie	N	M	SD	T	Df	p
Conflict_T1	Constant	64	1.66	0.91	0.29	138	.774
	Wisselend	76	1.62	0.79			
Groepsidentificatie_T1	Constant	64	4.67	1.59	0.31	138	.756
	Wisselend	76	4.59	1.40			

Hypothese 1 stelde dat deelnemers die verwachten een tweede gesprek te voeren met dezelfde gesprekspartners minder conflict zouden ervaren en meer verbondenheid zouden voelen dan deelnemers die een tweede gesprek zouden voeren met nieuwe gesprekspartners. Om dit te testen, werden onafhankelijke t-toetsen uitgevoerd voor Conflict en Verbondenheid (groepsidentificatie) in het eerste gesprek. De resultaten lieten geen significant verschil zien tussen de condities voor ervaren conflict, $t(138) = 0.29$, $p = .774$. Voor verbondenheid werd eveneens geen significant verschil gevonden, $t(138) = 0.31$, $p = .756$. De verwachting van Hypothese 1 wordt niet ondersteund (zie Tabel 3 voor een overzicht van de descriptives en t-toetsen).

Tabel 3

Mediatieanalyse van het effect van conditie op groepsidentificatie en conflict via sociale aanwezigheid

Effect type	B	SE	Z	P	95% CI
Indirect effect (Groepsidentificatie)	0.048	0.068	0.709	.478	[-0.085, 0.182]
Indirect effect (Conflict)	-0.026	0.037	0.707	.479	[-0.099, 0.046]

Er werd onderzocht of conditie een indirect effect had op groepsidentificatie en conflict via sociale aanwezigheid. De indirecte effecten van conditie via sociale aanwezigheid op verbondenheid en conflict waren niet significant ($B = 0.048$ en $B = -0.026$, p 's > .47). Ook

de directe effecten van conditie op beide uitkomsten waren niet significant. Deze resultaten bieden geen ondersteuning voor een indirect effect van conditie op conflict en verbondenheid via sociale aanwezigheid.

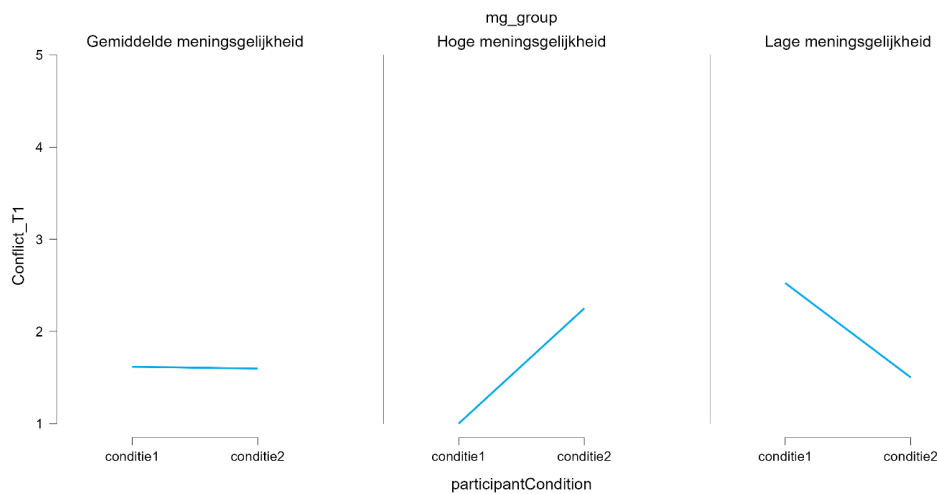
Tabel 4

Moderatieanalyse van het effect van conditie op conflict en groepsidentificatie door meningsgelijkheid

Predictor	Estimate	Std. Error	z-value	P
<i>Uitkomstvariabele: Groepsidentificatie</i>				
Conditie	-.346	.250	1.386	.166
Meningsgelijkheid	-1.876	.379	-4.953	< .001
Interaction	1.350	.570	2.369	.018
<i>Uitkomstvariabele: Conflict</i>				
Conditie	-.214	.146	-1.470	.141
Meningsgelijkheid	.946	.221	4.286	<.001
Interaction	-.952	.332	-2.865	.004

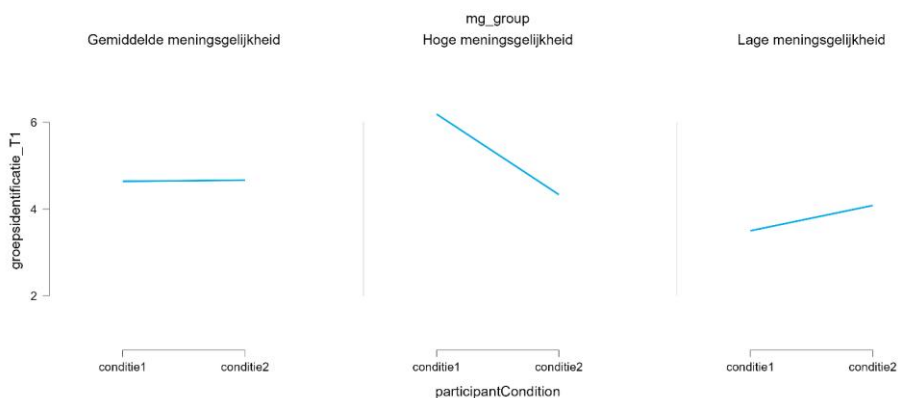
Grafiek 1

Moderatie analyse Meningsgelijkheid op Conflict

Grafiek 2

Moderatie analyse meningsgelijkheid op Groepsidentificatie

Bij hypothese 3 werd Meningsgelijkheid werd geoperationaliseerd als de standaarddeviatie van attitudes binnen de groep, waarbij hogere scores duiden op minder meningsgelijkheid en lagere scores op meer meningsgelijkheid.

Er werd een moderatieanalyse uitgevoerd om te onderzoeken of het effect van conditie op groepsidentificatie afhankelijk was van de mate van meningsgelijkheid binnen de groep. Meningsgelijkheid had een significant negatief effect op groepsidentificatie ($B = -1.876$, $p < .001$), wat betekent dat groepen met lagere meningsgelijkheid een lagere mate van

groepsidentificatie rapporteerden. Het directe effect van conditie was niet significant ($B = -0.346, p = .166$).

De interactie tussen conditie en meningsgelijkheid was wel significant ($B = 1.350, p = .018$), wat aangeeft dat het effect van constante versus wisselende gesprekspartners op groepsidentificatie verschilt afhankelijk van de mate van meningsgelijkheid. Inspectie van de interactie laat zien dat bij lagere meningsgelijkheid groepsidentificatie lager was in de conditie met constante gesprekspartners dan in de conditie met wisselende gesprekspartners. Bij hogere meningsgelijkheid was dit patroon omgekeerd, waarbij herhaalde interactie samenhang met een hogere groepsidentificatie.

Voor conflict liet de moderatieanalyse zien dat het directe effect van conditie niet significant was ($B = -0.214, p = .141$). Meningsgelijkheid had echter een significant effect op conflict ($B = 0.946, p < .001$), wat betekent dat lagere meningsgelijkheid binnen de groep samenhangen met meer ervaren conflict.

Daarnaast was de interactie tussen conditie en meningsgelijkheid significant ($B = -0.952, p = .004$). Dit wijst erop dat het effect van constante versus wisselende gesprekspartners op ervaren conflict afhankelijk is van de mate van meningsgelijkheid. De interactiegrafiek toont dat bij lagere meningsgelijkheid herhaalde interactie gepaard ging met meer conflict, terwijl bij hogere meningsgelijkheid herhaalde interactie juist samenhang met minder ervaren conflict. Bij gemiddelde niveaus van meningsgelijkheid waren de verschillen tussen de condities beperkt.

Discussie

Belangrijkste bevindingen

Het doel van het huidige onderzoek was om te onderzoeken of de verwachting van toekomstige interactie, geoperationaliseerd als constante versus wisselende gesprekspartners, van invloed is op de ervaren mate van conflict en verbondenheid in online groepsgesprekken. Er werd geen hoofdeffect gevonden van constante versus wisselende gesprekspartners op ervaren conflict en verbondenheid, wat suggereert dat herhaalde interactie met dezelfde groep geen directe invloed heeft op de mate van conflict en het gevoel van verbondenheid tijdens CMC-gesprekken.

Daarnaast werd sociale aanwezigheid niet bevestigd als mediator in de relatie tussen conditie en de uitkomstvariabelen. Hoewel sociale aanwezigheid significant samenhang met zowel conflict als verbondenheid, werd geen indirect effect gevonden van conditie via sociale aanwezigheid. Dit wijst erop dat sociale aanwezigheid weliswaar een belangrijke rol speelt in de beleving van online groepsgesprekken, maar niet wordt beïnvloed door de verwachting van toekomstige interactie zoals gemanipuleerd in dit onderzoek.

Meningsgelijkheid werd wel bevestigd als moderator in de relatie tussen conditie en het ervaren conflict/verbondenheid. De moderatieanalyses laten zien dat het effect van constante versus wisselende gesprekspartners niet uniform is, maar afhankelijk van de mate waarin groepsleden het met elkaar eens zijn. Bij lage meningsgelijkheid, wanneer sprake is van grotere meningsverschillen, hing herhaalde interactie samen met meer ervaren conflict en een lagere groepsidentificatie. In contrast daarmee was bij hoge meningsgelijkheid herhaalde interactie juist geassocieerd met minder conflict en een sterkere groepsidentificatie. Wanneer de mate van meningsgelijkheid gemiddeld was, waren de verschillen tussen de condities bijna

niet aanwezig. Hoewel hypothese 3 werd ondersteund in termen van moderatie, was de richting van het effect tegengesteld aan de verwachting.

Deze bevindingen suggereren dat de verwachting van herhaald contact niet per definitie een beschermende factor is in online groepsdiscussies. Wanneer meningsverschillen groot zijn, kan het vooruitzicht van toekomstige interactie juist de ervaren spanning vergroten, mogelijk doordat deelnemers zich sterker bewust worden van aanhoudende onenigheid binnen de groep. In groepen met een hoge mate van meningsgelijkheid lijkt herhaald contact daarentegen bij te dragen aan versterking van verbondenheid. Daarmee nuanceert deze studie bestaande aannames over anticipated future interaction door te laten zien dat de effecten ervan contextafhankelijk zijn.

Sterke punten van het onderzoek

Een belangrijk sterk punt van dit onderzoek is dat het een unieke longitudinale studie betreft waarin deelnemers meerdere malen daadwerkelijk online met elkaar in gesprek gingen. Waar veel onderzoek naar online interacties is gebaseerd op eenmalige vragenlijsten of op bestaande onlinedata, zoals sociale-mediaberichten, richtte deze studie zich op herhaalde, real-time groepsdiscussies. Hierdoor konden processen rondom conflict en verbondenheid worden onderzocht in een setting die dichter bij alledaagse onlinecommunicatie ligt.

Om dit longitudinale ontwerp mogelijk te maken, werd gebruikgemaakt van de eigen sociale kringen van de studenten die bij het onderzoek betrokken waren. Deze wervingsmethode kent nadelen, zoals een mogelijk beperkte representativiteit van de steekproef. Tegelijkertijd bood zij het belangrijke voordeel dat deelnemers beter bereikbaar waren en gemotiveerd konden worden om deel te nemen aan meerdere meetmomenten. Dit maakte het haalbaar om dezelfde deelnemers herhaaldelijk met elkaar in gesprek te laten gaan.

Door deelnemers niet alleen te bevragen, maar hen ook daadwerkelijk meerdere keren online te laten discussiëren, draagt dit onderzoek bij aan een beter begrip van hoe online interacties in de praktijk worden ervaren. De studie laat zien dat de impact van verwachte toekomstige interactie niet los kan worden gezien van de sociale context waarin deze plaatsvindt, zoals de mate van meningsgelijkheid binnen groepen. Daarmee biedt dit onderzoek aanvullende inzichten ten opzichte van studies die uitsluitend gebruikmaken van zelfrapportage of observationele onlinedata.

Beperkingen van het onderzoek

Een beperking van dit onderzoek betreft de samenstelling en wervingswijze van de steekproef. Er werd gebruikgemaakt van convenience sampling, waarbij deelnemers grotendeels zijn geworven via de sociale kringen van de studenten uit de scriptiegroep. Deze wervingsstrategie kan van invloed zijn geweest op zowel het gedrag van deelnemers tijdens de online groeps gesprekken als op hun antwoorden in de vragenlijsten. Zo is het mogelijk dat deelnemers voorzichtiger of milder waren in hun uitingen, bijvoorbeeld doordat zij zich bewust waren van de betrokkenheid van studenten bij het onderzoek, ondanks de maatregelen om anonimiteit te waarborgen. Hoewel deze vorm van sampling bewust is gekozen vanwege de praktische haalbaarheid en het mogelijk maken van een longitudinaal ontwerp, brengt zij risico's met zich mee voor de interne en externe validiteit van het onderzoek.

Daarnaast beperkt de relatief homogene steekproef de generaliseerbaarheid van de resultaten. Het merendeel van de deelnemers was vrouw en tussen de 20 en 29 jaar oud, waardoor onduidelijk is in hoeverre de bevindingen kunnen worden gegeneraliseerd naar andere populaties, zoals niet-studenten, oudere volwassenen of meer diverse groepen.

Voor vervolgonderzoek is het aan te raden om gebruik te maken van andere wervingsstrategieën, zoals random sampling, om de generaliseerbaarheid van de bevindingen

te vergroten en de sociale afstand tussen deelnemers en onderzoekers te vergroten. Daarnaast kan toekomstig onderzoek sterkere manipulaties van toekomstige interactie toepassen, bijvoorbeeld door meer gespreksmomenten te gebruiken of door langdurigere groepsinteracties te onderzoeken.

De bevindingen met betrekking tot hypothese 3 suggereren dat het uitblijven van hoofdeffecten van conditie mogelijk samenhangt met de mate van meningsgelijkheid binnen de onderzochte groepen. De moderatieanalyses lieten zien dat verschillen tussen constante en wisselende gesprekspartners vooral zichtbaar werden in groepen met grotere meningsverschillen, terwijl deze effecten afwezig of geringer waren in meer homogene groepen. Dit wijst erop dat de invloed van verwachte toekomstige interactie met name relevant is in contexten waarin potentieel conflict aanwezig is. Een mogelijke verklaring is dat de gekozen controversiële stellingen of de samenstelling van de steekproef onvoldoende sterke meningsverschillen oproepen om consistente conditie-effecten op groepsniveau te detecteren.

Deze interpretatie wordt ondersteund door de descriptieve statistieken van meningsgelijkheid in de huidige steekproef. De gemiddelde standaarddeviatie binnen de groepen bedroeg 0.77 op een vijfpuntsschaal, wat erop wijst dat de meningen van groepsleden gemiddeld relatief dicht bij elkaar lagen. Dit suggereert dat er in veel groepen sprake was van beperkte meningsverschillen. Mogelijk was de mate van polarisatie daardoor onvoldoende om sterke en consistente effecten van constante versus wisselende gesprekspartners op conflict en verbondenheid te laten ontstaan. Dit benadrukt dat de invloed van verwachte toekomstige interactie vooral zichtbaar wordt in contexten waarin sprake is van sterkere meningsverschillen.

Als in toekomstig onderzoek gebruik wordt gemaakt van stellingen die sterker polariseren, of van een meer heterogene steekproef met uiteenlopende achtergronden en

opvattingen, is het aannemelijk dat verschillen tussen contante en wisselende gesprekspartners duidelijker naar voren komen. De huidige resultaten benadrukken daarmee dat de effecten van verwachte herhaalde interactie in online groepsdiscussies niet uniform zijn, maar afhankelijk van contextuele factoren zoals meningsgelijkheid binnen de groep

Implicaties en suggesties voor vervolgonderzoek

De centrale bevinding van dit onderzoek is dat de verwachting van herhaalde interactie in online groepsdiscussies niet in alle situaties leidt tot minder conflict en meer verbondenheid. In tegenstelling tot wat op basis van eerdere AFI-literatuur werd verwacht (Walther, 1994), leidde herhaalde interactie niet automatisch tot minder conflict of sterkere verbondenheid. Belangrijk is dat dit effect afhankelijk bleek van de mate van meningsgelijkheid binnen de groep. Juist in groepen waarin deelnemers sterk van mening verschilden, hing de verwachting van herhaald contact (constante gesprekspartners) samen met meer conflict en een lagere verbondenheid, terwijl in meer homogene groepen herhaalde interactie juist gepaard ging met minder conflict en meer verbondenheid.

Deze bevinding nuanceert bestaande theorieën over anticipated future interaction, waarin doorgaans wordt verondersteld dat de verwachting van toekomstig contact mensen motiveert om coöperatiever en relationeler te communiceren. De huidige resultaten laten zien dat deze aanname niet in alle contexten opgaat. Wanneer groepsleden geconfronteerd worden met meningsverschillen, kan het vooruitzicht van herhaalde interactie juist het ervaren conflict vergroten.

Een mogelijke verklaring voor het gevonden patroon is te vinden in theorieën over sociale identiteit en cognitieve dissonantie. Volgens de sociale-identiteitstheorie (Tajfel & Turner, 1979) zijn individuen gemotiveerd om een positieve sociale identiteit te behouden, wat leidt tot het benadrukken van verschillen tussen de eigen groep en de ander. In een

context van aanhoudend contact met dezelfde gesprekspartners kan dit proces worden versterkt: deelnemers worden zich sterker bewust van wie “wij” zijn en wie “zij” zijn. In plaats van relationele toenadering kan herhaalde interactie in heterogene groepen daardoor leiden tot versterkte wij-zij-denkbeelden, waarbij meningsverschillen niet langer als incidenteel worden ervaren, maar als structureel en groepsgebonden.

Daarnaast kan cognitieve dissonantie bijdragen aan de toegenomen spanning in situaties van herhaald contact bij meer meningsverschil. Cognitieve dissonantietheorie stelt dat het herhaaldelijk geconfronteerd worden met opvattingen die strijdig zijn met de eigen overtuigingen psychologisch ongemak oproept (Festinger, 1957). Wanneer deelnemers verwachten elkaar opnieuw te ontmoeten, verdwijnt de mogelijkheid om het meningsverschil als tijdelijk of irrelevant te beschouwen. In plaats daarvan wordt het conflict ervaren als aanhoudend, wat dissonantie kan vergroten en defensieve reacties kan oproepen, zoals het sterker vasthouden aan de eigen mening of het delegitimeren van de ander. Samen suggereren deze mechanismen dat herhaalde interactie niet per definitie verbindend werkt, maar in contexten van sterke meningsverschillen juist kan bijdragen aan escalatie van conflict en afname van verbondenheid.

Deze resultaten roepen belangrijke vervolgvragen op voor toekomstig onderzoek. Zo is het relevant om te onderzoeken onder welke specifieke omstandigheden herhaalde interactie conflicterend werkt in plaats van verbindend, en welke communicatieve processen hieraan ten grondslag liggen. Ook roept dit de vraag op of interventies gericht op het structureren van gesprekken of het benadrukken van gedeelde doelen de negatieve effecten van herhaalde interactie in heterogene groepen kunnen verminderen. Daarmee draagt dit onderzoek bij aan een meer contextgevoelig begrip van hoe en wanneer verwachte toekomstige interactie daadwerkelijk bijdraagt aan constructieve online groepsdiscussies.

Conclusie

Concluderend laat dit onderzoek zien dat constante versus wisselende gesprekspartners geen algemeen effect heeft op de ervaren mate van conflict en verbondenheid in online groepsgesprekken. Wel blijkt dat de mate van meningsgelijkheid binnen de groep een cruciale rol speelt in deze processen. De resultaten benadrukken het belang van contextuele factoren in onlinecommunicatie en dragen bij aan een genuanceerder begrip van wanneer en onder welke omstandigheden de verwachting van toekomstige interactie relevant is binnen CMC.

Referentities

- Abbey, A., & Andrews, F. M. (1985). Modeling the psychological determinants of life quality. *Social Indicators Research*, *16*(1), 1–34. <https://doi.org/10.1007/bf00317657>
- Byrne, D. (1971). *The attraction paradigm*. Academic Press.
- Festinger, L. (1957). *A theory of cognitive dissonance*. Stanford University Press.
- r, D., & Mallery, P. (2003). *SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference* (4th ed.). Allyn & Bacon
- Gunawardena, C. N., & Zittle, F. J. (1997). Social presence as a predictor of satisfaction within a computer-mediated conferencing environment. *American Journal Of Distance Education*, *11*(3), 8–26. <https://doi.org/10.1080/08923649709526970>
- Koudenburg, N., Postmes, T., & Gordijn, E. H. (2013). Conversational flow promotes solidarity. *PloS One*, *8*(11), e78363. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0078363>
- Keltner, D., & Haidt, J. (1999). Social functions of emotions at four levels of analysis. *Cognition and Emotion*, *13*(5), 505–521. <https://doi.org/10.1080/026999399379168>
- Koudenburg, N., Postmes, T., & Gordijn, E. H. (2017). Beyond content of conversation: The role of conversational form in the emergence and regulation of social structure. *Personality and Social Psychology Review*, *21*(1), 50–71. <https://doi.org/10.1177/1088868315626022>
- Lowenthal, P. R. (2010). The evolution and influence of social presence theory on online learning. In T. T. Kidd (Ed.), *Online education and adult learning: New frontiers for teaching practices* (pp. 124–139). IGI Global.
- Mackinnon, S. P., Tougas, M. E., Kehayes, I. L., & Stewart, S. H. (2022). Friendship Conflict, Drinking to Cope, and Alcohol-Related Problems: A Longitudinal Actor-

- Partner Interdependence Model. *Emerging Adulthood*, 10(3), 595–608.
<https://doi.org/10.1177/21676968211060945>
- Meleady, R., Hopthrow, T., & Crisp, R. J. (2013). The group discussion effect: Integrative processes and suggestions for implementation. *Personality and Social Psychology Review*, 17(1), 56–71. <https://doi.org/10.1177/1088868312456744>
- Mutz, D. C., & Martin, P. S. (2001). Facilitating communication across lines of political difference: The role of mass media. *American Political Science Review*, 95(1), 97–114. <https://doi.org/10.1017/S0003055401000223>
- Postmes, T., Haslam, S. A., & Jans, L. (2013). A single-item measure of social identification: Reliability, validity, and utility. *The British Journal of Social Psychology*, 52(4), 597–617. <https://doi.org/10.1111/bjso.12006>
- Ramirez, A., Walther, J. B., Burgoon, J. K., & Sunnafrank, M. (2002) Information-seeking strategies, uncertainty, and computer-mediated communication: Toward a conceptual model. *Human Communication Research*, 28(2), 213–228.
<https://doi.org/10.1111/j.1468-2958.2002.tb00804.x>
- Roos, C. (2022). *Everyday diplomacy: Dealing with controversy online and face-to-face* (Doctoral dissertation). University of Groningen.
<https://doi.org/10.33612/diss.230455324>
- s, C. A., Postmes, T., & Koudenburg, N. (2023). Feeling heard: Operationalizing a key concept for social relations. *PloS One*, 18(11), e0292865.
<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0292865>
- Salarvand, S., Mousavi, A., & Rahimi, F. (2023). Communication and cooperation challenges

in the online classroom in the COVID-19 era. *BMC Medical Education*, 23(1), 1–11.

<https://doi.org/10.1186/s12909-023-04189-1>

Short, J., Williams, E., & Christie, B. (1976). *The social psychology of telecommunications*.

John Wiley & Sons.

Suler, J. (2004). The online disinhibition effect. *CyberPsychology & Behavior*, 7(3), 321–

326. <https://doi.org/10.1089/1094931041291295>

Tajfel, H., & Turner, J. C. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. In W. G.

Austin & S. Worchel (Eds.), *The social psychology of intergroup relations* (pp. 33–47). Brooks/Cole.

Walther, J. B. (1994). Anticipated ongoing interaction versus channel effects on relational

communication in computer-mediated interaction. *Human Communication Research*,

20(4), 473–501. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2958.1994.tb00332.x>

Watson, D., Clark, L. A., & Tellegen, A. (1988). Development and validation of brief

measures of positive and negative affect: The PANAS scales. *Journal Of Personality*

And Social Psychology, 54(6), 1063–1070. <https://doi.org/10.1037/0022->

[3514.54.6.1063](https://doi.org/10.1037/0022-3514.54.6.1063)

Bijlage A assumptiechecks hypothese 1

Tabel A1

Test of Normality (Shapiro-Wilk) groepsidentificatie_T1

Residuals	W	p
groepsidentificatie_T1	0.967	.002

Note. Significant results suggest a deviation from normality.

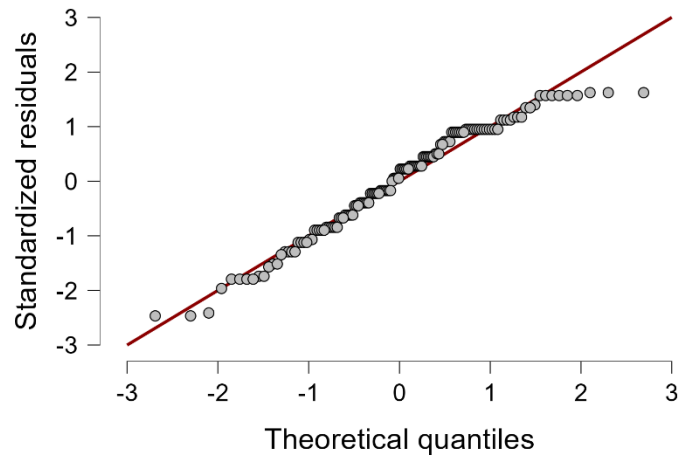
Tabel A2

Test of Equality of Variances (Levene's) groepsidentificatie_T1

	F	df ₁	df ₂	p
groepsidentificatie_T1	1.417	1	138	.236

Figuur A1

Q-Q Plot groepsidentificatie_T1

Tabel A3

Test of Normality (Shapiro-Wilk)

Residuals	W	p
Conflict_T1	0.781	< .001

Note. Significant results suggest a deviation from normality.

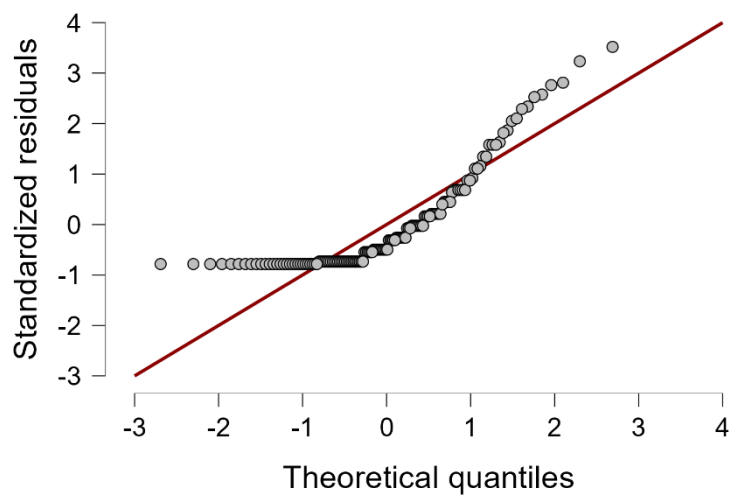
Tabel A4

Test of Equality of Variances (Levene's)

	F	df ₁	df ₂	p
Conflict_T1	2.850	1	138	.094

Figuur A2

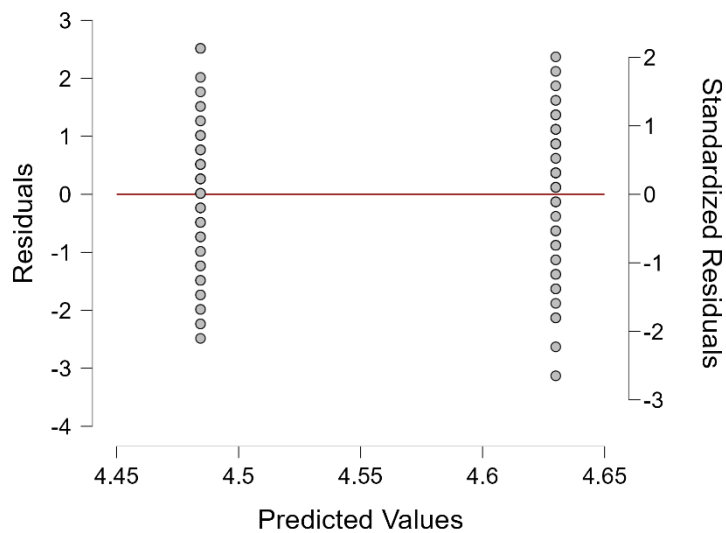
Q-Q Plot Conflict_T1

Bijlage B assumptiechecks hypothese 2

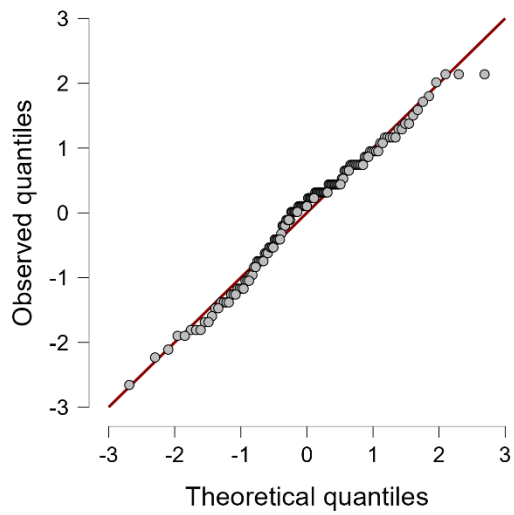
Figuur B1

Residuals vs. Predicted, Conditie → Social Presence_T1

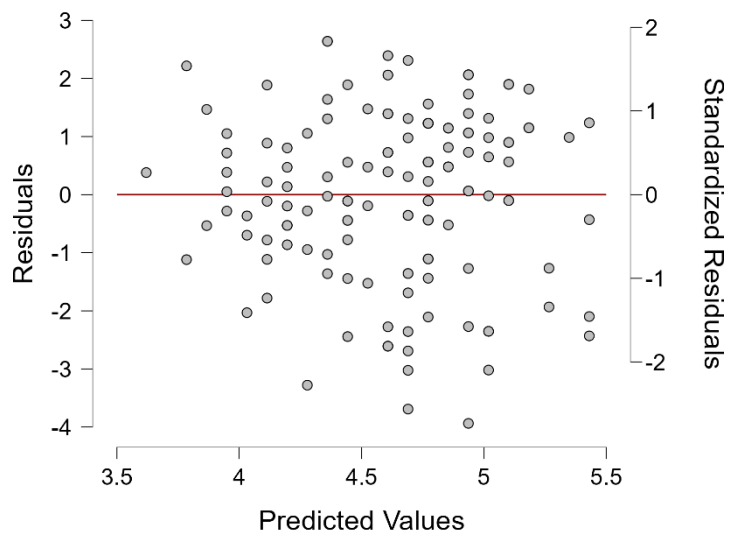
Figuur B2

Q-Q Plot Standardized Residuals, Conditie → Social Presence_T1

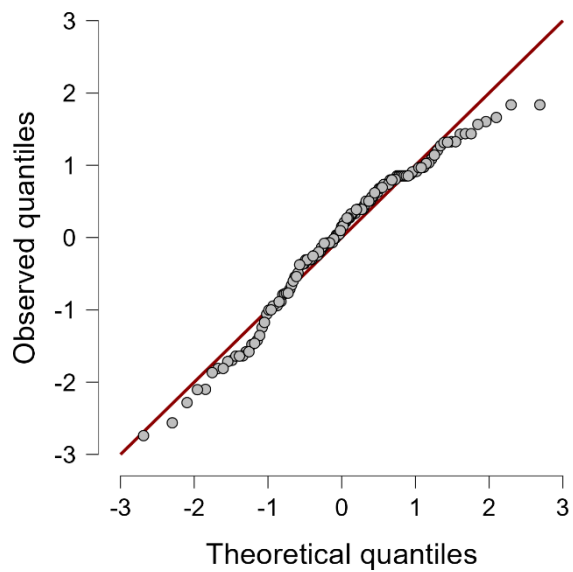
Figuur B3

Residuals vs. Predicted Social Presence_T1 → groepsidentificatie_T1

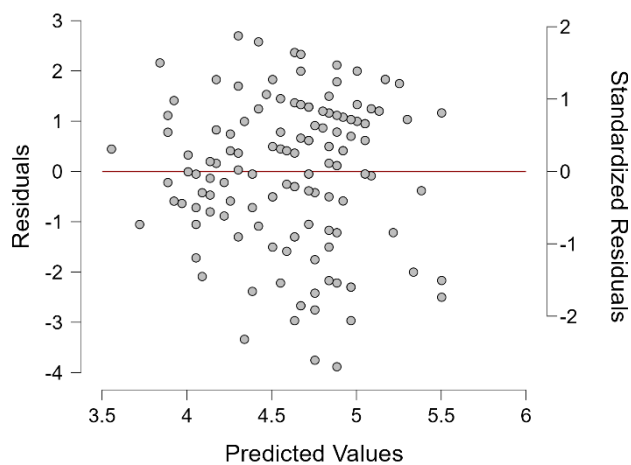
Figuur B4

Q-Q Plot Standardized Residuals Conditie → Social Presence_T1

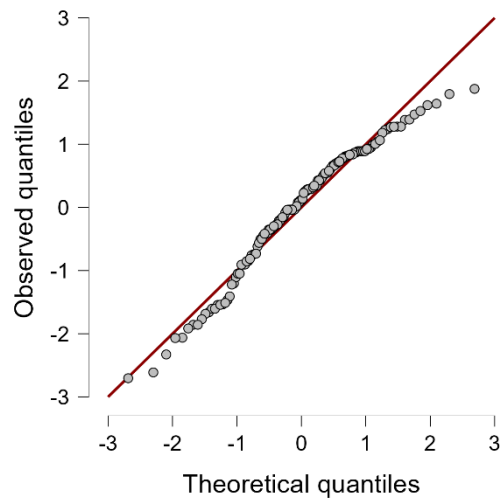
Figuur B5

Residuals vs. Predicted Conditie + Social Presence_T1 → groepsidentificatie_T1

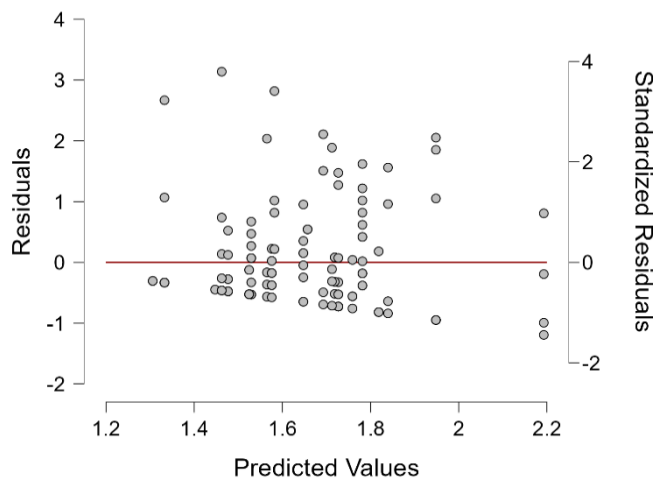
Figuur B6

Q-Q Plot Standardized Residuals Conditie + Social Presence_T1 → groepsidentificatie_T1

Tabel B1*Collinearity Statistics*

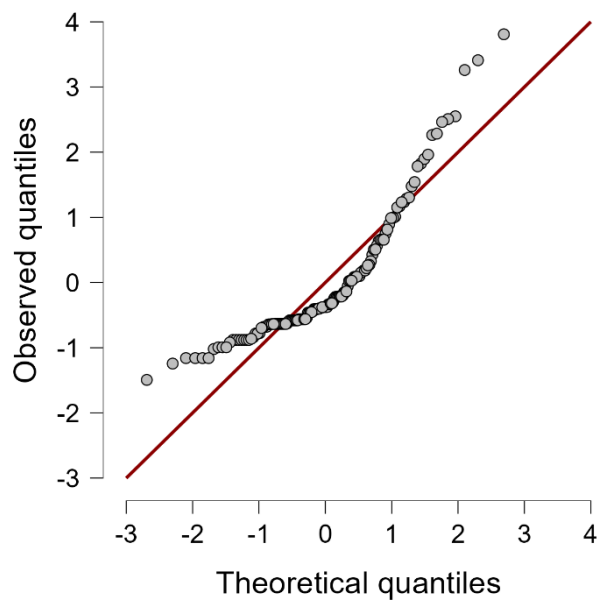
Model		Tolerance	VIF
M ₁	(Intercept)		
	Social Presence_T1	0.996	1.004
	participantCondition	0.996	1.004

Bijlage C Assumptiechecks hypothese 3**Figuur C1***Residuals vs. Predicted voor het moderatiemodel (conflict_T1)***Residuals vs. Predicted**

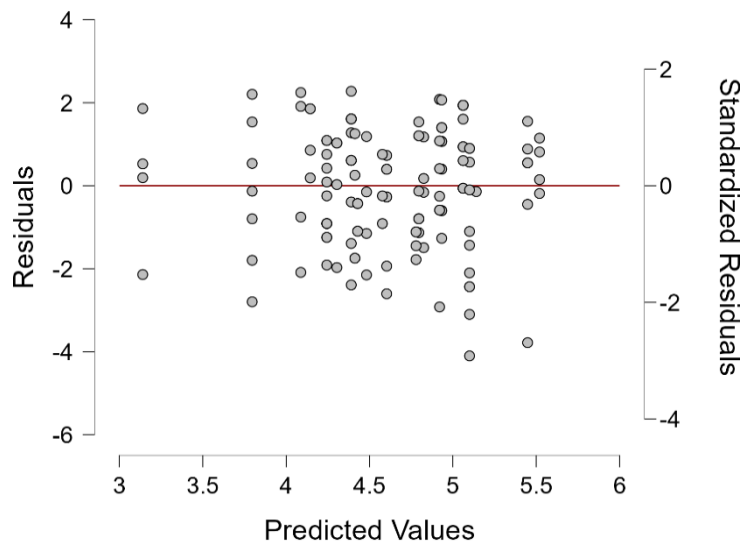
Figuur C2

Q-Q Plot Standardized Residuals voor het moderatiemodel (Conflict_T1)

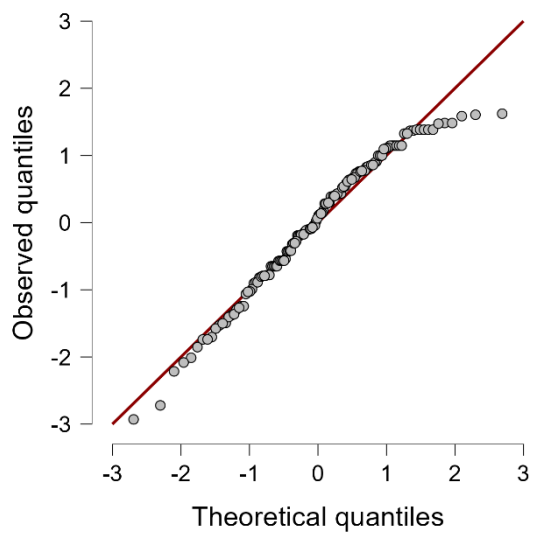
Figuur C3

Residuals vs. Predicted voor het moderatiemodel (Groepsidentificatie_T1)

Figuur C4

Q-Q Plot Standardized Residuals voor het moderatiemodel (Groepsidentificatie_T1)

Tabel C1

Collinearity statistics, conflict_T1

Model		Tolerance	VIF
M ₀	(Intercept)		
M ₁	(Intercept)		
	participantCondition	0.999	1.001
	Conflict_T1	0.999	1.001

Tabel C2

Collinearity statistics Groepsidentificatie_T1

Model		Tolerance	VIF
M ₀	(Intercept)		
M ₁	(Intercept)		
	participantCondition	0.999	1.001
	Groepsidentificatie_T1	0.999	1.001

Bijlage D: Samenvatting AI-gebruik

- Gebruikte AI-systeem/-systemen: ChatGPT.
- Gebruikte definitieve prompts: “Kun je deze tekst herschrijven met correcte grammatica en spelling, zonder de inhoud of academische toon te veranderen?”
- Toepassing: De AI-tool is gebruikt ter ondersteuning bij het verbeteren van grammatica, spelling en zinsstructuur van al door de student geschreven tekst.
- Aanpassingen: er zijn grammatica en spellingsfouten uit de tekst gehaald.